MA. 1st Sem.

(৫)

** সাম্প্ৰতিক আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ ধাৰাটিৰ প্ৰথম দফা কবিৰ অন্যতম হ'ল কবি নৱকান্ত বৰুৱা। এই গৰাকী কবিয়েও 'জয়ন্তী'ৰ সময়ৰ পৰাই অসমীয়া কাব্য কাননত ভুমুকি মাৰিছে। তেওঁ প্ৰধানকৈ মাটি আৰু মানুহৰ কবি। তেওঁৰ কবি মনটোৱে সদায় বিচৰণ কৰিছিল জনতাৰ হৃদয়ৰ মাজত। মানৱ দৰদী কবি নৱকান্ত বৰুৱাই মানুহৰ দুখ-কষ্ট সহৃদয়তাৰে উপলব্ধি কৰিছিল আৰু মানুহৰ পৃথিৱীখনক অপৰিসীমভাৱে ভাল পাইছিল। বৰ্তমান আধুনিক যুগৰ সভ্যতাই যি দিশতেই মানুহক দুখ-কষ্ট আৰু যন্ত্ৰণা দিছে সেইখিনিতেই কবি প্ৰাণে বিচাৰি চাইছে অতীতৰ বুকুত লুকাই থকা ঐতিহ্য। সেই ঐতিহ্য চেতনাৰে বৰ্তমান আৰু ভৱিষ্যতক চিৰ উজ্জ্বল তুলিবলৈ সপোন চাবলৈ ইপাহ কৰিছে।

'হে অৰণ্য হে মহানগৰ' (১৯৫৩), 'সম্ৰাট' (১৯৬১) 'মোৰ আৰু পৃথিৱীৰ' (১৯৭৪) আদি মনোৰম কাব্য সংকলনেৰে জনপ্ৰিয় হৈ পৰা কবি নৱকান্ত বৰুৱাইও তেওঁৰ কবিতাৰে নতুন কবিতাৰ আংগিকক সুকীয়াকৈ তুলি আনিছিল। প্ৰতীকী ব্যঞ্জনা, মানসচিত্ৰ, সুকীয় ভাষা ৰীতি, মুক্তক ছন্দ আদি অভিনৱ আংগিকেৰে তেওঁৰ কবিতা অনিন্দ্যসুন্দৰ। এই গৰাকী কবিৰ কবিতাই সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কবিতাৰ ধাৰাটোক নিঃসন্দেহে ঐশ্বৰ্যশালী কৰিছিল। বিষয়-বস্তুৰ বৈচিত্ৰ্য, প্ৰকাশভংগীৰ সুকীয়তা আৰু গীতি-ধৰ্মিতা তেওঁৰ কবিতাৰ অন্যতম বৈশিষ্ট্য।

আমাৰ পাঠ্য কবি নৱকান্ত বৰুৱাৰ 'ইয়াত নদী আছিল' সাম্প্ৰতিক কালৰ এটি সাৰ্থক অসমীয়া কবিতা। কবিতাটি সম্পূৰ্ণৰূপেই প্ৰতীকবাদী কবিতা বুলি ক'ব লাগিব। আনহাতে ইংৰাজী কবি T.S. Eliot ৰ 'The Wasteland' কবিতাৰ সৈতে বহুখিনি সাদৃশ্য থকা কবিতাটিৰ মাজত কবিয়ে আধুনিক যুগৰ পৃথিৱীৰ অৱক্ষয়ৰ আৰু ক্ষয়িষ্ণু জীৱন-চিত্ৰ অংকন কৰিছে আৰু অতীত ঐতিহ্যৰ সোঁৱৰণী আনিছে।

এলিয়টৰ কবিতাটোত আধুনিক যুগৰ মানুহৰ নিৰস, নিষ্ঠুৰ আৰু নিৰুত্তাপ জীৱন প্ৰবাহৰ চিত্ৰ উদ্ভাসিত হৈছে। ঠিক তেনেদৰে 'ইয়াত নদী আছিল' কবিতাটিতো একেই অৱক্ষয়ৰ চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হৈছে। কবিতাটোৰ শিৰোনামটোৰেই অৱক্ষয়ৰ প্ৰক্ৰিয়াত হেৰাই যোৱা নদীৰ দৰে গতিশীল জীৱন প্ৰবাহৰ ইংগিত বহন কৰিছে। গভীৰ প্ৰতীকী ব্যঞ্জনাৰে ভৰপূৰ এই কবিতাটোত নদী হ'ল প্ৰাণ চঞ্চলতাৰ, জীৱনৰ গতি প্ৰবাহৰ এক ধ্বনিময় প্ৰতীক। চিৰ প্ৰবহমান নদীৰ দৰে মানুহৰ জীৱনৰো প্ৰাণ চঞ্চল গতিধাৰা আছিল। এই গতিধাৰা আছিল — মানুহৰ প্ৰাণৰ, চিন্তা-চেতনাৰ আৰু সম্ভাৱনাময় জীৱন যাত্ৰাৰ। কিন্তু সময়ৰ পৰিৱৰ্তনে এই গতিধাৰা ৰুদ্ধ কৰি পেলালে। হেৰাই গ'ল কবিৰ মনত সজীৱ হৈ থকা পৃথিৱীৰ সৌন্দৰ্য-সুষমা আৰু কবিৰ প্ৰিয়তম মানুহৰ জীৱনৰ প্ৰাণচঞ্চলতা। বৰ্তমান পৃথিৱীৰ সুখ-সম্পদে একশ্ৰেণীৰ লোককহে যেন অংশ দিলে।

আনটো শ্ৰেণীৰ সৃষ্টি হ'ল দুখীয়া-দৰিদ্ৰ, শোষিত-লাঞ্চিত, সৰ্বসাধাৰণ মানুহেৰে। জীৱনৰ সুখ-সমৃদ্ধি তেওঁলোকৰ ওচৰৰ পৰা আঁতৰি গ'ল বহু দূৰলৈ। মানুহৰ জীৱনৰ গতি প্ৰবাহৰ এই পৰিবৰ্তনেই হ'ল কবিৰ মতে এক ভয়াবহ অৱক্ষয়। জীৱনৰ এই ৰূঢ় বাস্তৱতাই কবি-মনক হতাশা-গ্ৰস্ত কৰি তুলিছে। তথাপি কবি প্ৰাণত নতুন যথা আশা আৰু আকাংখ্যাই নতুন সৃষ্টিৰ বাসনা জগাই তোলে। সেয়েহে পাপ আৰু ধ্বংসৰ মাজতো কবিয়ে সপোন দেখিছে নতুন সৃষ্টিৰ এখন নতুন জগতৰ —

"উদগ্ৰ ধ্বংসৰ নিচা, লোভৰ কুটিল দুঃসাহস
ছলনাৰ জীৱন্ত ধেমালি আৰু পাপৰ কুৎসিত অভিসাৰ
তাৰো সৌন্দৰ্যই গোক দিছিল স্বপ্নৰ জাল বাঢ়,"

এইদৰে কবিয়ে সৃষ্টিৰ সম্ভাৱনাক মনৰ মাজত পুহি ৰাখিছে যদিও কবিয়ে দেখিবলৈ পাইছে — গোপন ব্যাধিৰ দৰে অৱক্ষয়ৰ ভয়াবহ ৰূপটোৱে সৃষ্টিৰ সকল সৌন্দৰ্য শুহি লৈ যাব ধৰিছে। সেউজীয়া পৃথিৱীখন ক্ৰমশঃ নিষ্প্ৰভ, সেঁতা আৰু ফুটছাই বৰণী হ'বলৈ ধৰিছে এখন মৰুভূমি সদৃশ। সেয়েহে কবিয়ে ~~কবিয়ে~~ কৈছে —

"কিন্তু মৰুভূমি আহে
লাহে লাহে, মাহে মাহে, বছৰে বছৰে।
আঁহতৰ খোৰোঙত এপাহি কপৌফুল সোণমানে জীৱ
গোপন ব্যাধিৰ দৰে লাহে লাহে মচি নিয়ে

"প্ৰাণৰ যিমান ৰং সেইখিনি আগলি
আঁকি দিয়ে তাওৰটো তথাপি আকাশ আৰু
ফুটেনাই বৰনৰ তথন দুখিনী।"

এইদৰে 'ইয়াত নদী আছিল' কবিতাটিত কবি নৱকান্ত বৰুৱাই এখন ইখনক কেইখনমান সাম্প্ৰতিক কালৰ, জীৱনৰ অৱস্থাৰ চিত্ৰ দাঙি ধৰিছে। প্ৰথমৰ পৰা সেইবিলাকক ব্যৱহাৰ কৰাৰ আঁৰৰ চিত্ৰকল্পৰ বক্তব্য হ'ল — ক্ৰমশঃ নিস্তেজ হৈ অহা সমাজৰ জীৱনৰ গতি। প্ৰতীকী ব্যঞ্জনাপূৰ্ণ এই কবিতাটিত যুগৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে আহি পৰা স্বাভাৱিক পৰিৱৰ্তন ঘটাৰ কথা প্ৰকাশিত হৈছে। ইয়াৰ মাজত কবিৰ অতীত ৰোমন্থনৰ প্ৰতিও প্ৰকাশ পোৱা যেন অনুভৱ হয়। কবিতাটিত অতীত আৰু বৰ্তমানৰ দুখন ভিন্নমুখী ছবিও উজ্জ্বলি উঠা যেন অনুভৱ হয়।

বৈচিত্ৰ্যময় চিত্ৰকল্প আৰু প্ৰতীকৰ অৰ্থবহ ব্যঞ্জনা নৱকান্ত বৰুৱাৰ কবিতাৰ প্ৰধান আংগিক। 'ইয়াত নদী আছিল' কবিতাত ইয়াৰ ভৰপূৰ ব্যৱহাৰ হৈছে। ভাষা প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত কবিৰ বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ কৌশল পৰিলক্ষিত হয়। প্ৰকাশ ভংগী আৰু ৰচনা কৌশলৰ ওপৰত স্বকীয় ৰীতিৰে এই কবিতাটিত প্ৰকাশিত হৈছে। মুক্তক আৰু সমান্বিত পদ্য ছন্দৰ ব্যৱহাৰ, শব্দ চয়নৰ বৈচিত্ৰ্য আৰু গীতিময়তাৰে কবিতাটিয়ে সম্পূৰ্ণৰূপে সাম্প্ৰতিক অসমীয়া কবিতাৰ বৈশিষ্ট্যৰে সমুজ্জ্বল হৈ উঠিছে।

কবি অজিত বৰুৱা যুদ্ধোত্তৰ আধুনিক অসমীয়া কবিতাৰ এজন অন্যতম কবি। জনতাৰ জুমৰ পৰা আঁতৰত থকা এইজনা কবিৰ কবিতাত জীৱনৰ দুই-এক গম্ভীৰ প্ৰশ্ন জড়িত হৈ আছে। আধুনিক যুগৰ জটিল মানসিকতা, মননশীলতা, ~~[illegible]~~ চিত্ৰকল্প আৰু ব্যঞ্জনাধৰ্মী প্ৰতীকৰ সুন্দৰ সমন্বয় ঘটিছে তেওঁৰ কবিতাত। প্ৰগতি-শীলতা তেওঁৰ অন্যতম লক্ষণ। লগে লগে তেওঁৰ কবিতাত প্ৰকাশ পাইছে প্ৰবল আশাবাদ। 'মৰুযাত্ৰী', 'তীৰ্থ', হাতুৰী আদি কবিতা তাৰ প্ৰকৃষ্ট উদাহৰণ। 'ডোংৰাই-১৯৬৩' তেওঁৰ প্ৰখ্যাত কবিতা।

ইংৰাজীয় কবি এলিয়টৰ আদৰ্শেৰে প্ৰতীকবাদ আৰু চিত্ৰকল্পবাদক অধিক গুৰুত্ব দি কবি প্ৰতীকবাদ আৰু চিত্ৰকল্পবাদৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত হৈছিল। ছাল্লিশৰ দশকৰে আন এখনি আলোচনী ('জয়ন্তী'ৰ উত্তৰিত) 'ৰংঘৰ'ত হে তেওঁৰ কবিতা প্ৰকাশ হৈছিল। তেনে এটি কবিতা হ'ল — 'মন কুঁৱলী সময়' 'ৰংঘৰ'ৰ ২য় বছৰ ১০ম সংখ্যাত (১৯৫৭) প্ৰকাশিত এই কবিতাটি তেওঁৰ প্ৰখ্যাত প্ৰতীকবাদী কবিতা।

স্বাধীনোত্তৰ কালত ৰচনা কৰা এই কবিতাটি দেশৰ স্বাধীনতাই কবিৰ মনলৈ লৈ অহা আশাবাদৰ ৰেঙনিয়েই ফুটি ওলোৱা যেন অনুভৱ হয়। কবিতাটিৰ ভাব-ব্যঞ্জনাত প্ৰগতিশীল ভাবধাৰাৰ পৰা মুকলি হৈ ঐতিহ্য চেতনা আৰু সুন্দৰ ভৱিষ্যতৰ কল্পনাত নিমগ্ন ~~[illegible]~~ হোৱা মুকলিমন

এটোৰ সুন্দৰ প্ৰকাশ 'মন কুঁৱলী সময়' কবিতাৰ প্ৰতীকী- ব্যঞ্জনাৰ মাজত- ঘটিছে বুলি ভাবিবৰ যথেষ্ট- থল আছে।

স্বাধীনতাৰ পিছত অসম (কামৰূপ) ভাৰতৰ- অংগ ৰাজ্য হৈয়েই থাকিব। পাকিস্তানৰ অন্তৰ্ভুক্ত নহয়। এইটো নিশ্চিত হোৱাৰ পিছতো মানুহৰ মনত অবুজ শংকাই ঠাই- লৈছিল —

“ আদিম যেন এটা ভেকুৰা কুকুৰে সুখত সুইছিলে
বুকুত খামোচ- মাৰি ধৰি আছিল কামৰূপৰ
মেঘ নিলিমা ভয়।

কবিৰ মনতো সেই ভয়বোধ আছিল যদিও, লাহে লাহে সেই ভয় আঁতৰি যাবলৈ ধৰিলে। কবিৰ মন মুকলি হ'ল — তাৰ ব্যঞ্জনা কবিয়ে প্ৰকাশ কৰিছে এইদৰে —

“চাৰিও ফালে পথাৰ পথাৰ
বুকুত খামোচ
দূৰৰ গাঁৱৰ পৰা সুণ সুণাকৈ কুঁৱৰ
উৰিছিল।

অৰ্থাৎ স্বাধীন দেশৰ পটভূমিত স্বদেশৰ সুন্দৰ ৰূপৰ আকাংক্ষা সজীৱ হৈ উঠিছে সেই ভাবৰ প্ৰতীকী ব্যঞ্জনা ব্যঞ্জিত হৈছে এই কাব্যকণাৰ মাজেদি।

প্ৰতীক আৰু চিত্ৰকল্প আৰু অনন্য কথনৰ বাক-ৰীতিৰে ভৰপূৰ 'মন কুঁৱলী সময়' এটি অনুপম আধুনিক অসমীয়া কবিতা।

*** সাম্প্ৰতিক কালৰ এগৰাকী অন্যতম কবি হ'ল — নীলমণি ফুকন। আধুনিক অসমীয়া কবিতাত এই গৰাকী কবিৰ বিশেষ স্থান আছে। তেওঁৰ কবিতা মূলত চিত্ৰধৰ্মী যদিও প্ৰতীকী ব্যঞ্জনাই তেওঁৰ কবিতা সমূহ অধিক মনোমোহা আৰু অৰ্থবহ কৰি ৰাখিছে। 'গোলাপী জামুৰ লগ্ন', 'ফুলি থকা সূৰ্য্যমুখী ফুলটোৰ ফালে' ইত্যাদি কাব্য সংকলনেৰ জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰা এই গৰাকী ~~কবিতাৰ~~ কবিৰ কবিতাৰ আৰত-লুকাই আছে বুদ্ধিনিষ্ঠ চিত্ৰকল্প আৰু প্ৰতীকৰ অভিব্যঞ্জনা। সমাজ সচেতনতা আৰু গভীৰ ~~মানবীকতাবোধ~~ মানবিকতাবোধ তেওঁৰ কবিতাৰ বিষয় বৈচিত্ৰ্যৰ অন্যতম। ভাষাৰ ক্ষেত্ৰতো কবি গৰাকীয়ে স্বকীয় বৈশিষ্ট্যৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিছে।

আমাৰ পাঠ্য কবিতা — 'যৌৱনিতো তেওঁ মোক যেদি ফুৰাইছিল' এটি অনন্য কবিতা। কবিতাটোত প্ৰেমৰ উপলব্ধি আৰু জীৱনৰ বিচ্ছিন্নতা বোধৰ ভাব-অনুভূতি প্ৰকাশিত হৈছে। এই ~~ক~~ প্ৰেম-বেগ কবিৰ মানস পটত অনৱৰত ভুমুকি মাৰি আছে।—

'যৌৱনিতো তেওঁ মোক যেদি ফুৰিছিল
তেওঁ বাঁহ অতিথি হৈ আছে?

কবিৰ অনুভূতিত প্ৰোজ্জ্বল হৈ উঠিছে এজোপা গছ। যাৰ প্ৰতীকী ব্যঞ্জনা এক সৰ্বনাশী সাপ। যিয়ে দাঙি ধৰিছে দুৰ্বিসহ জীৱনৰ প্ৰতিচ্ছবি। প্ৰেম-ভালপোৱা যেন হৈ পৰিছে নিঃস্ব।

'আহেনে বাৰু তেওঁৰ মুখত
সেই উজলি থকা প্ৰত্যাশাবোৰ।'

ঠিক তেনেদৰে — 'ওঁঠ দুখনিত আহেনে বৈ/ নামী বহা হোৱা দুখ নৈ' অৰ্থাৎ ওঁঠ দুটিত বহুতো কৰা মানুহৰ ~~কিছু~~ ঐতিহ্যবিলাকৰ প্ৰতিচ্ছবি ফুটি ওলাইছে। 'আহেনে বাৰু তেওঁৰ মুখবোৰ/ সেই দুখৰ ক'লা হোৱা' - অৰ্থাৎ দুখত আৱেগী, যন্ত্ৰণাত দগ্ধ মানুহৰ মন ~~আ~~ ফুটি উঠিছে।

এইদৰে কবিতাটিত এক ধূসৰ নিস্তব্ধতাৰ বোধৰ প্ৰকাশ ঘটিলেও কবিতাটিৰ অন্তৰ্নিহিত ভাৱ হ'ল কবি মানুহৰ ব্যক্তিগত হেৰুৱা জীৱনৰ গভীৰ উপলব্ধি। সেয়েহে কবিয়ে কৈছে —

"আজিও মোৰ নিজৰ নিজা
কবিতাৰ সংগ্ৰহ বহু।"

প্ৰতীকী ব্যঞ্জনাৰে সমুজ্জ্বল এই কবিতাটিত কবিয়ে তেওঁৰ অতুলনীয় শব্দ চয়ন আৰু অৰ্থবহুলতাৰে ভাৱ ব্যৱহাৰ কৰি নিজস্ব শৈলীৰ পৰিচয় দাঙি ধৰিছে। বুদ্ধিনিষ্ঠ বাক্য বিন্যাস ঘটিলেও কবিতাটিত কবিৰ সংবেদনশীল মনোভাৱৰ সুন্দৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। কবিতাটি সাম্প্ৰতিক কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য সম্পূৰ্ণৰূপে আহৰণ কৰিছে।

Dimbeswar Barnah
Associate Professor, Deptt of Assamese